ගොඩගම්වෙල විහාර වත (ගොඩගම්වෙල පුරාණ විහාරයේ ඉතිහාසය හා විහාරයට අයත් පුරාවිද්‍යාත්මක, සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය පිළිබඳ කෙරෙන විමර්ශනයකි)

ඩබ්ලිව්. එම්. හිරාන් මධුසංක වීරබාහු[1]

සංක්ෂේපය

ඉතිහාසය යනු යම් රටක හෝ ප්‍රදේශයක හෝ ජන කණ්ඩායමක පැවැති අතීත ප්‍රවෘත්තියයිග වර්තමානය වන විටදී එම ප්‍රවෘත්තිය කාලයේ වැලි තලාවන් වැසී ගියද ඇතැම් විට එම ඉතිහාසය මතු කර ගැනීමට හැකි අංකුර හමුවේග එම රටේ හෝ ප්‍රදේශයේ අනන්‍යතාව, පැවැත්ම පිළිඹිඹු කරන්නාවූ කැඩපතක් බඳු මේ අංකුර මතුකර ගෙන ඒ ඔස්සේ සැබෑ ඉතිහාසය හෝ මෙතෙක් හඳුනා නොගත් ඉතිහාසයක් මතු කර ගැනීමට උත්සාහ දැරීම හෝ එය නූතන සමාජයට ඉදිරිපත් කිරීම මගින් වර්තමානයේ සිට ඉතිහාසය විමර්ශනය කිරීම පර්යේෂකයාගේ වගකීමයිග

කෙසේ නමුත් ඒ ජන සමූහ සතුව විවිධාකාරයේ ඓතිහාසික සාධක හෝ සාක්ෂි සජීවිව පවතින්නේ නම් එම ඉතිහාසයද සජීවි අයුරින්ම ගොඩනගා ගත හැකි වන්නේය. ඇතැම් විට මෙම සාධක ප්‍රසිද්ධ හෝ අප්‍රසිද්ධ ව තිබුණත් ඇතැම් මූලාශ්‍රය අප්‍රසිද්ධ වේශයෙන් පවතින්නට ඇති ඉඩකඩ වැඩිය. එපමණක් නොව මෙම ඓතිහාසික යටගිය ඓතිහාසික සිද්ධි හෝ අවස්ථා සනාථ කළ හැකි අන්දමේ සාධක ද පවතින්නේ නම් එහි ඓතිහාසික වටිනාකම මෙතෙකැයි නිශ්චය කිරීමද කළ නොහැක. එම මූලාශ්‍රය තුළ මෙතෙක් බාහිර සමාජයට හෙළි නොවූ අන්දමේ තොරතුරුද ඇතුළත් විය හැකි බැවින් ඉතිහාසය යාවත්කාලීන කිරීමට හෝ නව කරුණු එකතු කිරීමටද ලැබෙන අවස්ථාව අගනේය. ඒ අයුරේ වටිනාකම් රාශියක් සඟවා ගෙන සිටින ලංකා ඉතිහාසයෙන් සැඟව ගිය විහාරස්ථානයක් හා ඒ ආශ්‍රිත කථා පුවතක් පිළිබඳ තොරතුරක් ලද හෙයින් ඒ පිළිබඳ වැඩි දුර අධ්‍යයනය සඳහා පර්යේෂණයක් දියත් කිරීමේ අවශ්‍යතාව ඇති විය.

කෙසේ වුවද මහනුවර රාජධානි සමයේ සිට පැවත එන දීර්ඝ ඉතිහාසයකට උරුමකම් කියන නාරම්මල ගොඩගම්වෙල පුරාණ විහාරස්ථානය සතුව ඇති සාහිත්‍ය හා පුරාවිද්‍යාත්මක මූලාශ්‍රය සතුව හෙළි නොවී යයි සඳහන් කළ හැකි ඓතිහාසික කරුණු රැසක් පවතී. උදාහරණයක් සේ සැලකුවහොත් රාජාධි රාජසිංහ රජ සමයේ වැඩ අරඹා කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ සමයේ වැඩ අවසන් කළ මෙම පුරාණ විහාරස්ථානයේ ආරම්භය පිළිබඳ වූ කථාවද සුවිශේෂී එකකිග එපමණක් නොව එහි සිතුවම් දුර්ලභ යැයි හඳුන්වා දිය හැක්කේ අන් කිසිඳු විහාරස්ථානයක දක්නට නැති සිතුවම් ද අන්තර්ගත වන හෙයිනිග මහනුවර යුගයේ රදළවරුන්ගේ පවා සිතුවම් සහිත මෙහි උප්පත්ති හා අවසන් කථාව පමණක්ම සිත් ඇද ගත්තා සුළුයග මෑත කාලීනව පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් මෙහි සිතුවම් සංරක්ෂණය කිරීමට කටයුතු කිරීම පැසසිය යුත්තකිග කෙසේ වුවත් මෙම විහාරස්ථානය සතු එම ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රයාගත තොරතුරු එක්සත් භාවයකට රැගෙන ඒ මඟින් විහාරස්ථානයේ ඉතිහාසය පිළිබඳ පෙළගැස්මක් සිදු කිරීමත් හෙළි නොවූ කරුණු ඉතිහාසය කෙරේ දක්වන දායකත්වය ප්‍රමාණ කිරීමත්

[1] (පර්යේෂණ නිලධාරි) පුස්කොළ පොත් අධ්‍යයන හා පර්යේෂණ පුස්තකාලය සමාජීය විද්‍යා පීඨය -. කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය hiran6361@gmail.com - 0716361251

මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ විය. මෙම විහාරස්ථානය සතුව දීර්ඝ ඉතිහාසයක් හා ඓතිහාසික ලේඛන හා දුර්ලභ සිතුවම් ද යම් ප්‍රමාණයක් ඇතත් ඒ පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක හා විධිමත් අධ්‍යයනයක් සිදුව නොතිබීමත් ඒ මූලාශ්‍රය මගින් ක්‍රමනාකාරයේ කරුණු හෙළිවේද යන්නත් පර්යේෂණයේදී වූ එක් ගැටලුවක් විය. මෙහිදී පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය ලෙසින් ප්‍රාථමික හා ද්විතියික මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනයත් හා ක්‍ෂෙත්‍ර ගවේෂණයත් භාවිත කර ඇත.

ප්‍රමුඛ පද : *ගොඩගංවෙල, ඉතිහාසය, විහාරය, මූලාශ්‍රය, ඓතිහාසික ලේඛන*

හැඳින්වීම

වර්තමාන කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයේ කටුගම්පොළ හත්පත්තුවේ මැද්දේකැටිය කෝරළයේ ගොඩගම්වෙල පුරාණ විහාරස්ථානය පිහිටා ඇති අතර නාරම්මල කුලියාපිටිය ප්‍රධාන මාර්ගයේ හොරම්බාව තෙක් පැමිණි අයෙකුට මාවී ඇළ මාර්ගයේ ගමන් කර විහාරස්ථානය කරා පහසුවෙන් ළඟා විය හැකිය. අක්කර දහයක පමණ විසිරී පවතින විහාරස්ථානයට අයත් දේපල විශාල ප්‍රමාණයකි. එසේම විහාරස්ථානය සඳහා පොතුහැර, හේන්මුල්ල, ගොඩගම්වෙල, වෙලගෙදර, වල්පොල, පහල ගොඩගම්වෙල, උඩබාගෙ, ගොරොග්ගල, දේවාලේ වත්ත, මහගම, හොදිවැව, උඩබාගෙ ලෙසින් ගම් දොළසක් පමණ අයත්ව තිබේ. 1945 දී පමණ සිට මෙම විහාසර්ථානයේ මව් විහාරස්ථානය වන්නේ මීවැව විහාරස්ථානයයි. ඊට අයත් පොකුරු විහාරස්ථාන හයකි. එනම් කළුගමුව, ගිනිපෙන්ද, හොරම්බාව, ගොඩගංවෙල, සේරුවාගල, හිරිපත්වැල්ල, කටුපොත, හල්මිටිය විහාරය යන විහාරස්ථානයන්ය. (සුමේධ හිමි, 2016ඵ26)

කෙසේ නමුත් 1945 වර්ෂයට පෙර ගොඩගංවෙල විහාරයේ මව් විහාරය වී ඇත්තේ බිහල්පොළ රජ මහ විහාරයයි. එපමණක් නොව බිහල්පොළ විහාරයේ මුල් ශාඛාව වන්නේද ගොඩගංවෙල විහාරස්ථානයයි. (රතනපාලහිමි, 2000ඵ12) වර්තමානය වන විටදී මේ විහාරස්ථානයේත් ඊට අනුබද්ධ හොදිවැව ලුම්බිණි විහාරයේත් හා මීවැව මව් විහාරස්ථානයේත් ගම්වලත් පැවිදි අනුශාසක හා භාරකරු ලෙස ශාස්ත්‍රවේදී මීවැවේ ගුණානන්ද හිමියෝ කටයුතු කරති. මහනුවර යුගයේ දෙවැනි නායක්කර් රජු වූ කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජුගේ කාලයේදී ඇරඹියා යැයි සැලකෙන මේ විහාරස්ථානය ප්‍රදේශය හා සම්බන්ධ ඉතිහාසය අනුරාධපුර රාජධානි සමය තෙක් දීර්ඝ කාලයට දිව යයි. එනම් දෙවනපැතිස් රාජ්‍ය සමයේදී ගොඩගම්වෙල හෙවත් මේ ගොඩගම පළාත මයුරාවතී නම් කුමරියට (මීට අසල්වැසි ප්‍රදේශයක්ද මයුරාවතී නමින් ව්‍යවහාර වේ) ට භාර දුන් බව සඳහන් වීමෙනි. (රාජරත්නාකරය, 1995ඵ131) එතැන් සිට විවිධ විකාශනයන්ට හසු වෙමින් පැවැති ගොඩගම පළාත මහනුවර යුගයේදී වැදගත් බවක් උසුලා ඇත. කෙසේ වුවද ඉහතින් සඳහන් කළ පරිදි ගොඩගම්වෙල පුරාණ විහාරස්ථානය සතුව පවතින ලේඛන හා ඉතිහාසය ගොඩනගා ගත හැකි මූලාශ්‍රය පිළිබඳ මෙසේ ප්‍රමාණ කළ හැකිය.

- ගොඩගංවෙල පුරාණ විහාර තුඩපත
- ඇඹුල්හෙළුව විහාර දිවුණු පත්‍රය

- විත්ති පොත
- රාජ කණ්නලවුව හෙවත් සූර්ණිකා පත්‍රය
- ක්‍රි. ව 18 වන සියවසට අයත් ලේඛනය
- විහාර චිත්‍ර (මාර පරාජය, මීගස්තැන්නේ අධිකාරම, පොතුහැර ගමරාළ, හංගිලිපොල මහ දුරයා)
- පරණවිතාන මහතා විසින් යැවූ ලිපිය
- රාජාධිරාජසිංහ රජු විසින් ගොඩගංවෙල පුරාණ විහාර තුඩපත ප්‍රදානය කිරීම සඳහන් සිතුවම
- බිහල්පොළ විහාරස්ථානයේ තල්පතේ පිටපත
- වැලිවිට සරණංකර සංඝරාජ හිමියන්ට ප්‍රතිකාර කළ පුස්කොළ පොත

ගොඩගංවෙල පුරාණ විහාර තුඩපත හා ගොඩගම්වෙල පුරාණ විහාරස්ථානයේ ඉතිහාසය
:ගොඩගංවෙල පුරාණ විහාර තුඩපත*

මේ අතුරින් වැදගත්ම මූලාශ්‍රය ලෙස පෙන්වා දිය හැක්කේ ගොඩගංවෙල පුරාණ විහාර තුඩපතයි. මෙය මෙම විහාරස්ථානය ස්ථාපනය කරන අවස්ථාවේදී දී දුම්බර රාජකරුණා සෙනෙවිරත්න වාසල අභයකෝන් මුදියන්සේ රාළහාමි හෙවත් සත්කෝරළ දිසාව කරවන මීගස්තැන්නේ අධිකාරම විසින් (හේමපාල, 1980ඵ19) විහාරස්ථානය උදෙසා ප්‍රදානය කරල ලද තුඩපතයි. එහි විස්තරයට අනුව විහාරස්ථානයේ ආරම්භය කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රාජ්‍ය කාලයට :ක්‍රි.ව 1747.1782* අයත් වන බවත් මෙම විහාරස්ථානය පිහිටුවීමට මූලික වූ හේතුවත් සඳහන් කර ඇත. එනම් නැලැල්ලේ ධර්මරක්ෂිත නම් හිමි නමක් ගරා වැටුණු විහාරස්ථාන ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතුවල නියැලී සිට මේ අසළ විහාරස්ථානයක දැගැබ් කොත පළන්ඳන අවස්ථාවකදී ගම් ඉඩම් හිමියෙකු විසින් ඉඩමක් අදාළ විහාරස්ථානයට පූජා කරන ලදී. (බිහල්පොළ රජමහ විහාර තල්පතෙහි පිටපත) ඒ අවස්ථාවේදී එහි කොටසක් වූ රුක්මලා වැව පූජාවේදී ඊට හංගිලිපොළ මහ දුරයා නම් අයෙක් විරුද්ධ වි ඇති අතර විහාරේ පූද පූරා නොකරන්නට අවුල් උද්දරණද ද සිදුකර ඇත. පසුව ඒ දුරයාත් පොතුහැර ගමරාළ නම් අයත් අංගම්මන දිවාකර රාජපක්ෂ මහ අධිකාරමත් ඉපලෝගම හිමියනුත් නුවරට ගොස් මේ බව කීර්ත්‍රි ශ්‍රී රාජසිංහ රජුට සැල කර ඇත. (බිහල්පොළ රජමහ විහාර තල්පතෙහි පිටපත) රජුගේ කැමැත්ත ඇතිව වෙනත් විහාරයත් කරවා වන්දනා ආගමික වතාවත් කිරීමට අවසර ලබා දී ඇත. මෙහිදී සිතා බැලීමට කරුණක් ඉතිරි වන්නේ දුරයින්ගේ බසට රජු එකහෙළා එකඟ වීම නිසාය. එනම් දුරයින් හා ගමරාළ එක්ව කීර්ති ශ්‍රී රජු හමු වී තම දුක්ගැනවිල්ල ඉදිරිපත්කළ අවස්ථාවේදී ඊට රජු විශේෂ සැලකිල්ලක් දක්වා ඊට අවසර දී ඇත්තේ හේතු: දෙකක් නිසා බැව් සිතීම සාධාරණය. එනම් තුඩපතට අනුව සඳහන් වන පොතුහැර ගමරාළත් හංගිලිපොළ මහ දුරයාත් රජවාසලට අතිශය පක්ෂපාත වූ නිසාද ඒ දෙදෙනගේ ඉල්ලීමක් වූ නිසාද හා කීර්ති ශ්‍රී විසින් මෙහෙයවනු ලැබූ කටුවන සටනේදී රජවාසල වෙනුවෙන් පක්ෂව දිවි හිමියෙන් සටන් කළ පොත-:හැර පුංචිරාළගේ ගම් ප්‍රදේශය නිසා බවත් සිතිය හැකිය. ඒ කෙසේ වෙතත් දේශීය විදේශිය අතින් අන්තරාදායක තත්ත්වය සිටි රජු දේශිය බෞද්ධයින්ගේ පක්ෂපාතී බව ලබා ගැනීම උදෙසා හෝ බුද්ධාගම වෙනුවෙන් බෙහෝ ආධාර උපකාර කළ බවත් රජුගේ අනුග්‍රහය හිමි නොවූ විහාරස්ථානයක් කන්ද උඩරට නොතිබූ බවත් කියවේ. :දේවරාජ,2013ඵ138*

කෙසේ වුවද උක්ත සඳහන් මේ විස්තරයට අනුව මෙහි සඳහන් වන ග්‍රාම නාම වර්තමාන නාමවලට බොහෝ දුරට සමාන වන බවත් පැහැදිලි කරුණකි. එසේම එදා ඉඩම් භුක්තිය පැවරීම අයිතිය හා සම්බන්ධ පැහැදිලි විස්තරයක්ද ඒ පිලිබඳ අධ්‍යයනය කරන්නෙකුට අතිශය වැදගත් වනු ඇත.

ඒ කෙසේ වුවද කටුවන කොටුව අරවන (බිඳීමේ) අවස්ථාවේදී මිය ගිය පොතුහැර පුංචිරාළ නම් අයගේ ඉඩමේ ඇරඹූ මේ විහාරස්ථානය ක්ෂේත්‍රාරාමය නම් වී. (අද ගොඩංම්වෙල පුරාණ විහාරය) විහාරස්ථානයේ පුද පූජා සඳහා සත්රියන් පිළිමයක් කරවමින් සිටින අවස්ථාවේ මහ රජු පරලෝකාප්‍රාප්ත වූ හෙයින් රාජාධිරාජසිංහ රජු විසින් දෙවන අනුග්‍රහය ලබා දී ඇත. එසේම තුන් ඉරියම් පිළිම ගෙයක් කරවා අනුරාධපුරයෙන් බෝධියක් වඩමවා පස්රියන් දාගැබක්, ලැගුම් ගෙයක්, වැව්කොටුවක්, ප්‍රාකාරයක් කරවා විහාරස්ථානයේ වැඩ අවසන් කර බිහල්පොළ විහාරවාසී ඉපලෝගම බුද්ධරක්ඛිත හිමියන්ට පූරා කර ඇත්තේ ශක රාජ වර්ෂ ප්‍රමාණයෙන් එක්වා දහස් හත්සිය පහේදී හෙවත් ක්‍රි. ව 1783 දී ය. මේ සඳහා මූලික ව කටයුතු කර ඇත්තේ සත්කොරළේ දිසාව කරවන දුම්බර රාජකරුණා සෙනෙවිත්න වාසල අභයකෝන් මුදියන්සේ රාළහාමි හෙවත් මීගස්තැන්නේ අධිකාරම්තුමායැයි එහි වැඩි දුරටත් සඳහන් වේ. විහාරය පූජා කිරීමේ විස්තරය අඩංගු රේඛිය සිතුවමක් ද විහාරාධිපති හිමි සතුව පවතී. ඊට අනුව රාජාධිරාජසිංහ රජු ඉපලෝගම හිමි වෙත තුඩපත ප්‍රදානය කරන අයුරුත් (තුඩපතට අනුව) චිත්‍රණය වේ. මෙහි එක් පසෙකින් ඉපලෝගම හිමිත් රජුත් දක්නට ඇති අතර සත්කෝරළ මහ දිසාව වූ මීගස්තැන්නේ අධිකාරමත් ඊට පසුව පොතුහැර ගමරාළත් හංගිලිපොළ මහ දුරයාත් විහාරස්ථානයේ වැවත් විහාරයත් දර්ශනය වේ. එම සිතුවමේ ඉහළින් කඩුවක් අතින් දරාගෙන අහස දෙස බලාගෙන සිටින්නේ මෙම ඉඩම්වල අයිතිකරු වූ පොතුහැර පුංචිරාළ නම් වූ කටුවන හටනේදී මිය ගිය පුද්ගලයාය.

කෙසේ වුවද කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රාජාධිරාජසිංහ යන රජුන්ගේ අනුග්‍රහයට හා ගෞරවයට පාත්‍ර වූ මෙම විහාරස්ථානට දුර්භාග්‍ය සමයක් උදාවන්නේ සිංහලේ අවසන් රජු වූ ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහ රජුගේ රාජ්‍ය කාලයේදීය. රජු විසින් ගෙන ගිය අත්තනෝමතික ක්‍රියා කලාපයට විරුද්ධ වූ නිළමේවරු අතර සිටි සත් කෝරළයේ ඉහළ දොලොස් පත්තුව කරවන පිළිමතලව්වේ හා පහල දොළොස්පත්තුව කරවන රත්වත්තේ දිසාව විසින් රජු ඝාතනය කිරීමට කළ කුමන්ත්‍රණය හෙළි වීම නිසා නිළමේවරු දෙදෙනාගේ හිස් සිඳ ඊට පක්ෂ පාතීවූ උක්ත සඳහන් කරන ලද විහාරස්ථානය පිහිටුවීමට මුල් වූ හංගිලිපොළ මහ දුරයා හා පොතුහැර ගමරාළ යන අය නුවරට ගෙන්වා උල හිඳුවා මරා දැමීය. ඒ ක්‍රි.ව 1808 දී යැයි තුඩපත සඳහන් කරයි. නමුත් මේ සිද්ධිය සිදු වූයේ 1811 දී යැයි තවත් තැනක සඳහන් වීම ප්‍රශ්නාර්ථයකි. එතැකින් නොනැවතුන රජු විහාරස්ථානයට රාජාධිරාජසිංහ රජු විසින් තුඩපතින් පූජා කළ විහාර දේපල විහාරලාභය ඉතිරි කොට කුරීකොටුවෙන් ගෙන්වන ලද මරක්කලයින්ට පවරා දුන්නේය. මේ සිද්ධිය නිසා චිත්ත පීඩාවෙන් වැඩ සිටි වයස්ගත වූ ඉපලෝගම තෙරුන් වහන්සේ ක්‍රි.ව 1816 දී පමණ අපවත් වූ සේකැයි එහි තවදුරටත් සඳහන් වේ. එතැන් සිට පුද බිම බෞද්ධයින්ගෙන් ගිලිහුණ අතර වල් බිහි වී පූජා භූමිය මුස්ලිම් ජනයාගේ වාස භවනක් ද විය. එතැන් සිට වසර 40 ක් පමණ මෙම දුරෙයි ගම්වාසීහු නැවතත් බිහල්පොළ විහාරස්ථානයට සිය වැඳුම් පිදුම් සඳහා යන්නට වූහ.

ක්‍රි.ව 1840 උදා වන්නේ ගොඩගම ග්‍රාමයට නැවතත් ගැටලුවක් හා විසඳුමක් යන දෙකම නිර්මාණය කරවමිනි. එනම් මේ වන තෙක් ගොඩගම ගම්වාසීන් බිහල්පොළ විහාරස්ථානයට යාම සම්බන්ධයෙනි.

ශ්‍රී වික්‍රම රාජසිංහගේ ක්‍රියාකලාපය නිසා ගොඩගම වාසී දුරයින් හට පෙර සේම බිහල්පොළ විහාරස්ථානයට යාමට සිදු විය. නමුත් එම වැසියන්ට සිය විහාරයේ වියන යටට යාමට බිහල්පොළ වාසී ගම්වැසියන් ඉඩ නොදුන් හෙයින් ගැටලුවක් පැන නැගිණ. එහෙයින් මේ ගොඩගම ගම්වාසීන් සඳහා විහාරස්ථානයක් අවශ්‍ය වූ තැන නැවතත් ක්ෂෙත්‍රාරාම විහාරස්ථානය කෙරේ අවධානය යොමු විය. ඒ වන විටදී ගරා වැටී ජරාවාස වී තිබූ ක්ෂෙත්‍රාරාම විහාරස්ථානය හෙවත් වර්තමාන ගොඩගංවෙල පුරාණ විහාරය නැවතත් ප්‍රතිෂ්ඨාපනය වන්නේ වැලම්ටියාවේ බුද්ධදත්ත හිමි මාර්ගයෙන් ක්‍රි.ව 1855 දී ය. එතැන් සිට දෙවැනි වරට ප්‍රතිෂ්ඨාපනය වී ආරම්භ වූ විහාරස්ථානය හා භික්ෂු පරම්පරායව අද දක්වා පැවත එයි. දෙවන වර ආරම්භයේ සිට වූ භික්ෂු පරපුර මෙසේය.

- වැලම්ටියාවේ බුද්ධදත්ත හිමි
- වරංපොළේ සිද්ධාර්ථ හිමි
- රඹුකන සුමංගල හිමි
- උඩකොරකේ ගුණරතන හිමි
- පුවක්ගහකොටුවේ සරණංකර හිමි
- පාලුකඩවල සුමංගල හිමි
- වර්තමාන විහාරාධිපති ලෙස මීවැවේ ගුණානන්ද හිමි

ඇඹුල්හෙළුව විහාර දිවුණු පත්‍රය

ගොඩගම්වෙල පුරාණ විහාරස්ථානයට අයත් සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය අතර විශේෂ වැදගත්කමක් අත් කර ගන්නා වූ හා ඓතිහාසිකව ඉතා විශාල වටිනාකමක් හිමි කර ගන්නා මූලාශ්‍රයක් ලෙස ඇඹුල්හෙළුව විහාර දිවුණු පත්‍රය හඳුන්වා දිය හැකිය. මෙහි සඳහන් අන්දමට ඇඹුල්හෙළුව නම් මේ ආශ්‍රිත විහාරස්ථානය කර විමේ අවස්ථාවේ සිට ፡ වළගම්බා රජ සමයේ * මලියදේව රහතන් වහන්සේ සම්බන්ධ තොරතුරුද සඳහන් වේ. මීට අනුව මෙම ලියවිල්ල මලියදේව තෙරුන් වැඩ සිටියා වූ වට්ටාරම රජ මහ විහාරයටද වැදගත්ම වන මූලාශ්‍රයක් බව පැහැදිලිය. කෙසේ නමුත් මෙහි අඩංගු විස්තරයේ ඇතැම් කොටස් ඒ අයුරින්ම මී වැව විත්ති පොතේද සඳහන් හෙයින් මූලාශ්‍රය ද්විත්වය පිළිබඳ විස්වසනීයක්වයක් ගොඩනගා ගැනීමට ආධාරයක් ද වේ.

දිවුණු පත්‍රයයි

ශ්‍රී සිධ .... බුදුරජාණන් .... අසූ අටවෙනි අවුරුද්දෙහි වළගම්අභය මහ රජහු අභිසේකප්ප්‍රාප්ත .... වත්වන කල්හි ඔබට සහෝදර බෑණා වූ අන්තිම රහත් බව .... තෙරුන් වහන්සේ වට්ටාරම මලියදේව පායෙහි වැඩ උන් කා .... න් සියයක් රන් කොත් පිහිටි විහාරයෙහී වැඩ හිඳ පන්සියයක් දෙනා පි........ .... ශ්‍රී සුධ ශකරාජ වර්ෂයෙන් එක්වා දහස් පන්සිය පනස් දෙකක් වූ වනු යෙතිස් නව අවුරුද්දක් ප්‍රතිකානුන් වසගවා තිබූ ලන්කා රාජ්‍යයෙහි බුධස්ථාන නැසී තිබූනාය ඒ පරහතරාට ජයගෙන රාජසුන්දරයට .... විජයපාල අස්තාන මහ රාජධානි පිරිවං වහංසේ විසින් පාබත් කැඹුර බිජු .... පිණිස දෙවා වදාල පනතයි ෴ ෴ ෴

(හිස්තැන්වලින් දක්වා ඇත්තේ මුල් පිටපතේ විනාශ වී ගිය හා හඳුනා ගැනීමට නොහැකි වූ ස්ථාන වන අතර මෙහි දක්වා ඇත්තේ සම්පූර්ණ මූලාශ්‍රයෙන් ආරම්භයේ හා අවසානයේ කොටස් පමණි*

මීට අනුව විජයපාල කුමරා මේ ප්‍රදානයට වක්‍ර ව හෝ අන් අයුරකින් සම්බන්ධ වී ඇති බවක් පෙනේ. ඒ කෙසේ වුවත් විජයපාල මාතලේ ප්‍රදේශයත් කුමාරසිංහ ඌවත් හා රාජසිංහ සෙංකඩගලත් පාලනය කළ බවත් ඒ සඳහා සෙනරත් පිය රජු කුමන්ත්‍රණ කළ බවත් අප දනිමු ：සෝමතිලක, 2009：35*. එපමණක් නොව මේ විහාරස්ථානය පිහිටා ඇති සත් කෝරළය අයත් වන්නේ සෙංකඩගලට බැවින් එසේ නම් එක් අවස්ථාවකදී සත් කෝරළය සඳහා විජයපාලගේ බලපෑමක් වී ඇති බව සිතීම සාධාරණ විය හැකිය. ඒ මෙම ප්‍රදානය සිදු කිරීම නිසාය.

මහනුවර යුගයට අයත් සූර්ණිකා පත්‍රය

මෙම විහාරස්ථානය සතුව පවතින තවත් වැදගත් මූලාශ්‍රයයක් ලෙසින් මේ සූර්ණිකා පත්‍රය පෙන්වා දිය හැකිය. විහාරාධිපති හිමියන්ගේ ප්‍රකාශයට අනුව මෙය භික්ෂු පරම්පරාවෙන් විහාරස්ථානයට උරුම වූවක් වන අතර එසේ නම් ආරම්භයේ සිටම මේ විහාරස්ථානය සමග රජවාසල සමීප සබඳතා පවත්වා ඇති බව සිතීම සාධාරණ වේ. කෙසේ වුවද මේ සූර්ණකා පත්‍රයේ ද්වී පාර්ශවයක් පිළිබඳ තොරතුරු හමුවේ. එහි දක්වා ඇත්තේ "මහවාසලින් රදළවරු එන පෙර මගට තානාපති උන්නාන්ශේ ගියාම කරන කථාව නම්" යනුවෙන් ඊට අදාළ විස්තරයද, දෙවනිව "රදළවරු තානායමට ඇවිත කරන කථාව නම්" යනුවෙන් ඊට අදාළ කොටසක්ද සඳහන් කර ඇත. කෙසේ වුවද මෙහි මුල් කොටසින් රජු භාවිත කළ විරුද නාම කිහිපයක් හෝ රජු ආමන්ත්‍රණය කළ යුතු ආකාර කිහිපයක් පිළිබඳ මෙහි සඳහන් වීම විශේෂ කරුණකි. එනම්

- ශ්‍රී ලංකේශ්වර උතුම්
- ත්‍රි සිංහලාධීශ්වර උතුම්
- දිනරාජ හේජ පූජිත වූ උතුම්
- වයිරිනපතමහාස්ත්‍ර වූ උතුම්
- දිනරත්නවංශ ප්‍රදීප වූ උතුම්
- භුජබලපරාක්‍රම සම්පන්න වූ උතුම් ..... හා තවත් ලෙසින් නම් සඳහන් වේ. විවිධ රජවරු මේ විරුද භාවිත කර ඇති නිසා මෙය කුමන රජුගේ කාලයට අයත්දැයි නිශ්චිතවම හඳුනා ගැනීම අසීරුය.

ක්‍රි. ව 18 වන සියවසට අයත් ලිපිය

ක්ෂෙත්‍රාරාමය හෙවත් මේ ගොඩගංවෙල පුරාණ විහාරස්ථානයේ මුල්ම විහාරාධිපති හිමියන් වූ ඉපලෝගම බුද්ධරක්ඛිත තෙරුන් වහන්සේ විවිධ සිංහල පාලි දෙමළ භාෂා ශාස්ත්‍ර උගත් තෙරුන් වහන්සේ නමක් වූහ. (රතනපාල හිමි, 2000：12) උන්වහන්සේ බිහල්පොළ විහාරාධිපතිව වැඩ හිඳ ගොඩගංවෙල විහාරස්ථානය ආරම්භ කිරීමෙන් පසු රජුගේ ප්‍රදානයෙන් එහි භාරකාරීත්වයද දැරූ සේක. ගිහි පැවිදි ශිෂ්‍යයින්ගේ ගු-රුවරයා වූ උන්වහන්සේ වෙත උන්වහන්සේගේ ගිහි ගෝල දෙපළක් වූ ලුඩුවයික් හා හෙන්ද්‍රික් යන අය කොළඹ සිට ක්‍රි.ව 1785 දී ලිපියක් ඉපලෝගම හිමි වෙත එවනු ලබයි. මෙහි වැදගත් ඓතිහාසික තොරතුරක් සඳහන් නොවතත් ඓතිහාසික වශයෙන් වැදගත් මූලාශ්‍රයක් ලෙස හැඳින්වීම නිරවද්‍යය. මෙහි අන්තර්ගතය කෙටියෙන් විස්තර වන්නේ නම් හිමියන්ගේ පුද්ගලික

තොරතුරු විමසීමකි. එහි සඳහන් වන්නේ ඉපලෝගම හිමියන් බොහෝ කාලයකින් නොදුටු බවත් හිමියන් දැක ගැනීමේ මහත් වූ ආශාවක් ඇති බවද දක්වන අතර හිමියන් හමු නොවීම අපගේ පවක් බව මේ ශිෂ්‍යයෝ දෙපල පවසති. එසේම ලිපිය ආරම්භ කර ඇත්තේද "ප්‍රවරාමිත සශ්‍රීන්විස්ශ්‍රීතසාර ගැණරතන වූ අපේ ගුරුන්නාන්සේ වන ඉපලවගම හාමුදුරුවන්ඩ ...." ලෙසින් බොහෝ ගරු පක්ෂපාතීවය. ලිපිය අවසන් කර ඇත්තේ වර්ෂ එක්වා දහස් හත්සිය අසූපහක් වූ ජනේරු මාසේ දෙවෙනි දින කොළඹදීය, යන මේ වගට ලියා එව්වේ ඔබ වහන්ෂේගේ ගෝලයෝ වන දොන් ලොදවයික් අප්පුහාමි සහ දොන් හෙන්ද්‍රික් අප්පුහාමින්ය යැයි සඳහන් කර ඉංග්‍රීසියෙන් අත්සන් කර ඇත.

පැහැදැලිවම මේ නම් ඉංග්‍රීසි භාෂාවේ පුද්ගල නාමයන්ය. එසේ නම් මෙහිදී එක් කරුණක් පිළිබඳ වැදගත් නිගමනයකට එළඹීමට සිදු වේ. එනම් මෙය 1785 දී රචනා වී ඇති නිසා මේ වන විටත් ඉංග්‍රීසි භාෂාව ජනයා අතරට පැමිණ තිබූ බව පිළිගැනීමට සිදුවන බවය. ප්‍රථම ඉංග්‍රීසි දූත ගමන ජෝන් පයිබස් විසින් සිදු කරන්නේ ක්‍රි.ව 1762 දී වුවත් ඃබණ්ඩාර,2011එ25* ඉංග්‍රීසින්ට ලංකාවේ වෙරළබඩ නතු වීමටත් පෙර සිටම කොළඹ ප්‍රදේශයේ හෝ ලංකාවේ ඇතැම් වියතුන් ඉංග්‍රිසි බස භාවිත කර ඇති බවය. එනම් 1796 පෙබරවාරි 15 දින ලන්දේසීන්ගේ යටත් වීම ඃවිජේතුංග, 2016එ58* හා ඉංග්‍රීසින්ගේ බල ව්‍යාප්තියටත් පෙර සිටම ඃප්‍රථම දූත ගමනට පසු* සැලකිය යුතු අන්දමේ සබඳතා ඉංග්‍රීසින් හෝ ඉංග්‍රීසි භාෂාව හා ස්වදේශිකයින් අතර වූ බවය. කෙසේ වුවද ලේඛනයක් වශයෙන් මෙය විහාරස්ථානය සඳහා අතිශය වැදගත් හා වටිනාකමක් එක් කරන මූලාශ්‍රයක් බව සඳහන් කළ යුතුය.

සංඝරාජ හිමිට වෙදකම් කළ පුස්කොළ පොත

වැලිවිට සංඝරාජ හිමි බොහෝ කාලයක් අක්ෂි රෝගයකින් පීඩා විඳි බව කවුරුත් දන්නා කරුණකි. එසේම උන්වහන්සේගේ අවසාන කාලයේදී එම රෝගය උත්සන්න වී එක් ඇසක් ද අන්ධ වී ඇත. මේ අක්ෂි රෝගය නිසාම වැලිවිට හිමියන්ට විඳින්නට වූ අපවාද බෙහෝය. එහි එක් අවස්ථාවක් නම් මහ රජු ඝාතනය සඳහා වූ කුමන්ත්‍රණය හිමි දැන දැනම වසන් කළ නිසා රජු "වැලිවිට කණා සස්නේ වනනවා" යැයි සඳහන් කරමින් උන්වහන්සේව ඇමතීය ඃවාචිස්සර හිමි,2003එ185*. එසේම අස්ගිරිය හා මල්වත්ත හින්න වී ගිය කල මේ උභය නිකාය සමගි කර වීමට ගත් උත්සාහයේදී අස්ගිරිය හා මල්වත්ත මට මගේ ඇස් දෙක වගේ යැයි කී පසු එක් හිමි නමක් අස්ගිරිය නරක් වූ ඇස වගේ දැයි ඇසූයෙන් නැවතත් හිමියන්ගේ හිත රිදිණි. කෙසේ වුවද ජනප්‍රවාදයට අනුව උන්වහන්සේගේ දීර්ඝ කාලීනව පැවැති අක්ෂි රෝගය සඳහා පිළියම් කරන ලද්දේ මීවැවේම සිටි සුමංගල දසනායක නම් ගණින්නාන්සේ කෙනෙකි. උන්වහන්සේ ඇස් වෙදකමට ඉතා දක්ෂ වූ වග ***මී වැව විත්ති පොතේම*** සඳහන් වේ. (සුමේධ හිමි, 2016එ139,140) එහි සඳහන් වන අන්දමට ගණින්නාන්සේ වැඩ සිටි බැලුම්ගල විහාරයට සංඝරාජ හිමි වැඩම කර ඇත. එහිදී සංඝරාජෝත්තමයාණන් වහන්සේ සුමංගල දසනායක ගණින්නාන්සේගෙන් "ජාතක පොත ඇද්දැයි" ඇසූ කල එය අල්ගම විහාරයට ගෙන ගියා කීවාය. තවත් පොත් ඇද්දැයි ඇසූ විට ගණින්නාන්සේ සංඝරාජජෝත්තමයන්ට බෝධිවංස පොත දුන්නාය. සංඝරාජජෝත්තමයන්ගේ ඇසේ රුජාවට බෙහෙත් දුන්නාය" යනුවෙනි. එසේම එහි තවත් තැනක සඳහන් වන්නේ සංඝරාජ ස්වාමිදරුවාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ ඇසේ රුජාවට වෙදකම් කල සුවකල නිසාවට සුමංගල දසනායක ගණින්නාන්සේට තමන් වහන්සේට ගෝවා රටින් ලැබුන රන් පිලුමයකුත් දුන්නාය (සුමේධ හිමි, 2016එ141) යනුවෙනි.

කෙසේ නමුත් මේ නම් සඳහන් වන අක්ෂි රෝග සම්බන්ධ පුස්කොළ පොතක් මේ ගොඩගංවෙල විහාරස්ථානය සතුව පවතී. ඉතා පැරණි ස්වභාවයකත් පෙන්නුම් කරන මෙහි අක්ෂි රෝග ගණනාවකට පිළියම් දක්වා ඇත. එය ගණින්නාන්සේගේම පොත හෝ වේවා එහි පිටපතක් හෝ වේවා විශේෂත්වය වන්නේ සුමංගල ගණින්නාන්සේගේ පොතයි ලෙසින් මෙහි ආරම්භයේ ම දක්වා තිබීමයි. එසේ නම් ජනප්‍රවාදය හෝ මීවැව සන්නසේ සඳහන් මේ කරුණ එක හෙළා බැහැර කිරීමද කළ නොහැකිය. එම පුස්කොළ පොතෙහි සුමංගල දසනායක යනුවෙන් නම ද සඳහන් කර ඇති බවත් කිව යුතුය.

විහාර චිත්‍ර

කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජු කල ගොඩනංවන්නට යෙදුණු මෙම විහාරස්ථානයෙහි වැඩ අවසන් කරන ලද්දේ රාජාධි රාජසිංහ රජ සමයේදී බව ඉහත සඳහන් කෙරිණි. එකල චිත්‍රණය කළාවූ මහනුවර යුගයට අයත් සිතුවම් රාශියකයට මෙම විහාරස්ථානය උරුමකම් කියයි. ඒ අතර අති දුර්ලභ සිතුවම් කිහිපයක්ද වන්නේ විහාරයේ අනන්‍යතාව සිතුවම් මගින් සනිටුහන් කරන්නාක් මෙනි. විහාරස්ථානයේ බෝධියත් චෛත්‍යයත් පිහිටා ඇති ස්ථානයේම ගල් තලාවක් මත පිහිටා ඇති මෙම විහාරය දිගින් අඩි 20 ක් හා අඟල් 19කි. පළල අඩි 20 ක් හා අඟල් 6 කි. පිටත බිත්තියේ ඝනකම අඟල් 15 ක් වන අතර සිතුවම් සහිත ඇතුල් බිත්තිය අඟල් 17 ක ඝනකමක් ගනී.

මාර පරාජය සිතුවම . ඇතුල් විහාරයේ වම් පස බිත්තියේ හිඳි බුදු පිළිමය අසල සිතුවම් කර ඇති මෙම සිතුවම දුර්ලභ ගනයේ සිතුවමකි. මෙහි බුදුන් වහන්සේ භාවනා යෝගීව වැඩ සිටින අතර රතු පසුබිමක මාරයා ඇතු පිට නැගීසිටින්නේ අත් අටක් සහිතවය. ඒ සියලු අත් සතුව ආයුධය බැගින් නිරූපණය කර ඇත. මාරයා ඇතු පිට සිටින ඉරියව්ව නම් සාමාන්‍යයෙන් ඇති ගොව්වකු ඇතකු පිට සිටින ඉරියව්ව නොවේ. ඔහු සිටිනුයේ දෙපා එක් පසකට යොමු කරගෙන වුවත් ඉදිරිය බලාගෙනය. මෙම සිතුවම හෝ මීට සමානවම හෝ අන් තැනක දක්නට නොමැති වීමත් අත් අටක් දක්වා තිබීමත් නිසා මෙහි මාර සේනාවක් යැයි යමෙකුට තර්ක කළ හැති මුත් එක් හස්තියෙක් පමණක් දෘශ්‍යමාන වන හෙයින් ඒ තර්කය බැහැර කළ හැකිය. මීට සමාන සිතුවමක් මහනුවර ලේවැල්ල ගංගාරාමයේ දක්නට ඇතත් එහි මාරයා මුහුණු පහකින්ද අත් දහයකින්ද නිරූපිත වේ. තවද රුස්වෙහෙර මාර පරාජය සිතුවමද කුලියාපිටිය කෝන්ගහගෙදර විහාරයේ සිතුවම්ද මීට යම් සමානතාවත් දක්වතත් මෙයින් වෙනස් වේ.

මහනුවර සම්ප්‍රදායේ පුද්ගල රූප දැක්වීමේදී ශිල්පියා අනුගමනය කර ඇති සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමවේද කිහිපයක් මහාචාර්ය මහින්ද සෝමතිලක මහතා පෙන්වා දෙයි. ඒ අනුව මෙහිදීද අනුගමනය කර ඇත්තේ පුද්ගල රූපවල හිසකෙස් බැඳ ඇති හෝ පීරා ගැටගසා ඇති බව පෙන්වමිනි. සෑම පිරිමි රුවකටම වාගේ මුහුණ පුරා වැඩුණු රැවුලක්ද නිරූපණය කිරීමේ අවස්ථාව මේ දුර්ලභ සිතුවම සඳහාද භාවිත කර ඇති බව පෙන්.මෙයින් සිතකලු බව දර්ශනීය බව හා එයින් රූපයක් තිබිය යුතු පෞරුෂත්වයද වර්ධනය වන බව ඒ මහතා පෙන්වා දෙයි. ඃසෝමතිලක, 2002ඵ323*

කෙසේ වුවද මෙය දුර්ලභ සිතුවමක් බව පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවත් කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශයේ මහාචාර්ය මාලිංග අමරසිංහ මහතාද පවසයි. එසේම මෙම විහාරස්ථානයේ මව් විහාරය වූ බිහල්පොළ විහාරයේ සිතුවම් මහනුවර මුල් යුගයට මහනුවර සම්ප්‍රදායටම හා නූතන

යුගයට අයත් සිතුවම් යන තෙවැදෑරුම් පක්ෂ ගනී. (හේවාපතිරණ, 2012ඵ237) ඇතැම් විටෙක එම සිතුවම්වල ආභාසය මෙම විහාරය ලබන්නට ඇත.

පුද්ගල රූප . ඇතු-ල් විහාරයේ දකුණු පස පුද්ගල රූප තුනක් දක්නට ලැබෙන්නේ මේ විහාරය කරවීමට සම්බන්ධ වූවන් දක්වමිනි. එහි මුලින් සත්කෝරළ දිසාව භාර වූ මීගස්තැන්නේ අධිකාරමත් දෙවනුව පොතුහැර ගමරාළත් තෙවනුව හංගිලිපොළ මහ දුරයාත් පිළිවෙලින් චිත්‍රණය කරයි. මේ චිත්‍රවලට පහළින් ඔවුන්ගේ නම් සඳහන් කර තිබී ඇතත් වර්තමාන වන විටදී ඒවා මැකී ගොසිනි. මේ පුද්ගලයින් කවුද කුමක් කළේද හා විහාරයේ සම්බන්ධතාව පිළිබඳ ඉහත තුඩපත් විස්තරයේදී සඳහන් කළ නිසා නැවත දැක්වීම අනවශ්‍ය කරුණකි. කෙසේ නමුත් ලංකා ඉතිහාසයේ විවිධ අවස්ථාවල වූ පුද්ගලයින් හා සම්බන්ධ රූප හමුවීමේ සම්භාවිතාව ඉතා දුර්ලභ නිසා මෙය වැදගත් මූලාශ්‍රයක් ලෙසින් සැලකිම වරදක් නැත. එපමණක් නොව මේ විහාරස්ථානය සතුව ඉපැරණි බුදු පිළිම අතරට ගැනෙන හිටි පිළිම, හිඳි පිළිම, සැතපෙන පිළිම හා දේව පිළිම කිහිපයක්ද වන අතර ඒ පිළිබඳ පූර්ව අවධානයක් යොමු නොවී තිබීම කණගාටුවට කරුණකි.

නිගමනය

වර්ෂ දෙසිය පණහකට ආසන්න දීර්ඝ කාලයක් කාලයේ වැලි තලාවෙන් වැසී ඉතිහාසය නැවත ගොඩනගා ගැනීමේලා වැදගත් මූලාශ්‍රය රැසක් පවතින මේ විහාරස්ථානය පිළිබඳ තතු ගවේෂණය කිරීමට ලැබීමම භාග්‍යයකි. ඒ අවස්ථාව නිසාම මෙවැනි පර්යේෂණයකට එළඹීමට හැකි වූ අතර හෙළි නොවූ විස්තර යම් ප්‍රමාණයක් සමාජ ගත කිරීමට හැකි විය. මෙහිදී සඳහන් කළ යුතු වැදගත්ම කාර්යයක් වන්නේ විහාරස්ථානය සතු සාහිත්‍ය හා පුරාවිද්‍යාත්මක ලේඛන සියල්ල මෙහිදී ඉදිරිපත් නොකළ වගත් යම් ප්‍රමාණයකට ඉදිරිපත් කළ සාධකද හෙළි කර ඇති බවය. ඒ මේ පිළිබඳ කෙරන ඉදිරි කටයුතු වෙනුවෙන් සමස්ථය එකවර හෙළි නොකිරීමක් ලෙසත් ඒවයේ මතු ආරක්ෂාව සඳහාත් යැයි සඳහන් කරමි. විහාර සිතුවම් හා උක්ත සඳහන් කළ සාහිත්‍ය හා පුරාවිද්‍යාත්මක මූලාශ්‍රය සිතුවම් ගැනද සඳහන් කළ හැක්කේද එවැනිම සඳහනකි.

කෙසේ වුවද ඓතිහාසික හෝ පුරාවිද්‍යාත්මක ගවේෂකයෙක්ට මෙය කදිම තෝතැන්නත් වනු බව සඳහන් කළ යුතුමය. එකල කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජුගේ ආගමික අනුග්‍රහය හා ප්‍රතිසංස්කරණ තුළට අදාළ වූ නමුත් දැනට හමුවන මූලාශ්‍රයවල සඳහන් නොවන මේ විහාරස්ථානය සතු විස්තරය දැන් සිට හෝ ඔහුගේ කාර්යය සාඵල්‍ය තුළ හැඳින්වීම අගනේය. එසේම රාජාධි රාජසිංහ රජුගේ කාර්යය ප්‍රමාණ කිරීමේදී ද මේ විහාර කර්මාන්තය එතුමන්ගේ අනුග්‍රහය යටතේ අවසන් වූ බව ඉතිහාසයේ ලියා තැබිය යුත්තේය. එපමණක් නොව මේ ආකාරයේ ගවේෂණ මගින් හෝ අන් ක්‍රමයකින් සොයා ගත හැකි මෙවැනි ස්ථාන රැසක් ලංකාවේ කැමන හෝ පළාතක, දිස්ත්‍රික්කයක පැවතිය හැකිය. ඒ පිළිබඳ නිරීක්ෂණවලින් පසුව ඒවා සමාජ ගත කිරීමේ වැඩ පිළිවෙළක් හෝ අන් යම් ක්‍රමයක් පවත්න්නේ නම් වැළලී ගිය ඉතිහාසය නැවත ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කිරීමටත් නව්‍ය කරුණු ඉදිරිපත් කිරීමටත් එය මුඛ්‍යතම අවස්ථාවක් වන බව නිගමනය කළ හැකිය. එපමණක් නොව එය ඓතිහාසික හෝ පුරාවිද්‍යාත්මක පර්යේෂකයකු සතු පරම කාර්යයද වන්නේය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

01. තිලකසිරි, සිරි, ඃ1995*, *රාජරත්නාකරය*, ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, මරදාන.

02. බණ්ඩාර, රාජේන්ද්‍ර, ඃපරි*, ඃ2011*, ***ජෝන් පයිබස්ගේ දූත මෙහෙවර,*** සූරිය ප්‍රකාශකයෝ, මරදාන.

03. දේවරාජ, ලෝනා, (1997), ***උඩරට රාජධානිය***, රජයේ මුද්‍රණ නීතිගත සංස්ථාව. කොළඹ.

04. රතනපාල හිමි, නක්කාවත්තේ, ඃ2000*, ***විහාර වංශය බිහල්පොළ වෙහෙරගල ශ්‍රී පාදස්ථාන රජ මහ විහාරය,*** මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල සංස්කෘතික හා ආගමික කටයුතු අමාත්‍යංශය, කොළඹ.

05. වාචිස්සර හිමි, කොටගම, ඃ2003*, ***සරණංකර සංඝරාජ සමය***, විසිදුණු ප්‍රකාශකයෝ, බොරලැස්ගමුව.

06. විජේතුංග, ඩබ්ලිව්. එම්. කේ. ඃ2016*, ***ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතිහාසය IV වෙළුම***, ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම. කොළඹ.

07. සුමේධ හිමි, පන්නල, (2016), ***ඓතිහාසික දඹදෙණිය තෙවැනි රාජධානිය***, ප්‍රකාශක ආචාර්ය රෝලන්ඩ් සිල්වා, ග්‍රෙගරි පාර, කොළඹ 07.

08. සෝමතිලක, මහින්ද, (2002), ***මහනුවර සම්ප්‍රදායේ බෞද්ධ බිතු සිතුවම් කලාව***, ඇස් ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ.

09. සෝමතිලක, මහින්ද, (2009), ***පෘතුගීසි පාලන සමය හා ගන්නොරුව සටන***, ඇස් ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ.

10. හේමපාල, නුවරඑළියේ, ඃ2003*, ***ත්‍රි සිංහලේ නායකයෝ***, විජේසූරිය ග්‍රන්ථ කේන්ද්‍රය.

11. හේවාපතිරණ, දයා, (2012), ***ශ්‍රී ලංකාවේ විහාරාශ්‍රිත සිතුවම් කලාව***, බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය, දෙහිවල.

12. හේමපාල, නුවරඑළියේ, ඃ2003*, ***ත්‍රි සිංහලේ නායකයෝ***, විජේසූරිය ග්‍රන්ථ කේන්ද්‍රය.

අමුද්‍රිත ලේඛන

13. ඇඹුල්හෙළුව විහාර දිවුණු පත්‍රය

14. ක්‍රි. ව 18 වන සියවසට අයත් ලිපිය

15. ගොඩගංවෙල පුරාණ විහාර තුඩපත

16. මහනුවර යුගයට අයත් සූර්ණිකා පත්‍රය